

‘Grote bedrijven zijn de lachende derde in de discussie food or fuel’

Reflectie

Johan Sanders: 'Honger wordt niet veroorzaakt doordat er te weinig land is.'

Biobrandstoffen van de eerste generatie zijn ten onrechte aangevallen als veroorzakers van honger in de wereld. Want het is niet een gebrek aan landbouwgrond die leidt tot honger, zegt Johan Sanders. Er zit veel meer achter.

Johan Sanders, hoogleraar Valorisatie van plantaardige productieketens aan Wageningen University en lid van het Platform Groene Grondstoffen:

‘Unilever is er openlijk voor uitgekomen dat ze de *food or fuel*-discussie heeft aangewakkerd. Andere bedrijven zijn slimmer en laten zich alleen achter de schermen ontlokken dat ze erg blij zijn dat het imago van de eerste generatie biobrandstoffen een flinke deuk heeft opgelopen. Die bedrijven hebben een onethische rol gespeeld. Ze weten dat voor de eerste generatie biobrandstoffen, uit speciaal daarvoor geteelde gewassen, weinig technologie en kapitaal nodig is. Voor de tweede generatie brandstoffen, uit reststromen of niet-voedselgewassen, is veel meer technologie en kapitaal nodig. Die middelen hebben zij in de toekomst voorhanden, en ontwikkelingslanden niet. Door het beeld op te roepen dat de eerste generatie slecht is en de tweede altijd goed, hebben ze vooral hun eigenbelang gediend en niet die van

mensen met honger in ontwikkelingslanden. Verder is het beeld in de discussie dat de teelt van gewassen voor brandstof de teelt van voedselgewassen zou verdringen en zo arme mensen het brood uit de mond stoten veel te simpel. Honger wordt echter niet veroorzaakt doordat er te weinig land is, maar door een heel complex aan factoren: infrastructuur die niet deugt, gebrek aan gezondheidszorg, slecht onderwijs, corruptie, falend beleid, noem maar op.’

Voedseldumping

‘In de tijd van de voedseloverschotten hebben we de honger ook niet opgelost. Integendeel. Toen is er Europees voedsel met subsidie gedumpt op Afrikaanse markten. Dat had tot gevolg dat consumenten goedkoper voedsel kregen maar de prijzen voor de Afrikaanse boeren instortten, waardoor er geen geld was voor investeringen. Er zijn voorstanders van de biobased economy die zeggen: laat die biobrandstoffen

links liggen en laten we ons concentreren op de groene chemie. Ik vind dat laf. Daarmee zeg je dat de discussie terecht is. Ik durf met opgeheven hoofd te beweren dat het gebruik van gewassen voor de productie van biobrandstoffen geen honger veroorzaakt. Ik denk juist dat de voedseltekorten zullen afnemen omdat er eindelijk geld komt waarmee boeren kunnen investeren, er werkgelegenheid ontstaat op het platteland en de productie per hectare toeneemt.

Maar het tij zal keren. De biobased economy houd je niet tegen. Bij de discussie over het al dan niet gebruiken van genetische modificatie kun je zeggen dat het een luxe is; landen kunnen besluiten om geen gebruik te maken van die technologie. Maar die ruimte is er bij de biobased economy niet. De aardolie raakt echt een keer op. Dit is een tijdelijke hobbel waar we ons overheen gaan zetten.

Een belangrijke les uit de *food or fuel*-discussie zou moeten zijn dat de overheid zich anders opstelt. Als een bedrijf grootschalige investeringen doet, wil het niet binnen een paar jaar met nieuwe regels te maken krijgen, zoals nu met de biobrandstoffen. De overheid moet ernaar streven tien jaar vooruit te denken. Na de *food or fuel*-discussie zijn er nieuwe eisen gesteld en zijn indirecte veranderingen van landgebruik belangrijk geworden.

Dat het verbouwen van gewassen gevolgen zou hebben voor het landgebruik had eerder onderkend moeten worden. Het is geen hogere wiskunde. Je moet dus robuuste regels ontwerpen en je daaraan houden. Niet bijvoorbeeld over een poosje zeggen dat biobrandstoffen ook moeten helpen de kinderarbeid terug te dringen of de gelijkheid van vrouwen moet bevorderen. Zorg ervoor dat je in een keer alle factoren mee neemt waardoor biobased ontwikkelingen niet steeds weer afgeremd worden.

Een goed voorbeeld van hoe het wel moet is het Platform Groene Grondstoffen dat de Nederlandse overheid in het leven heeft geroepen. In het platform discussiëren wetenschappers, vertegenwoordigers van ngo's, overheid en bedrijfsleven. Als lid kan ik zeggen dat we het regelmatig niet eens zijn, maar dat de bijeenkomsten zinnige discussies opleveren waarin kwesties van alle kanten worden bekeken en begrip ontstaat voor de verschillende gezichtspunten. Dat voorkomt verrassingen over een paar jaar.’